

Minnen, een afnemend verschijnsel

Kleine kinderen, tot de leeftijd van negen jaar, werden ook in de achttiende eeuw vaak bij een pleegouder ondergebracht. Zo'n pleegouder werd 'min' genoemd. Het Arme Kinderhuis had hiervoor een groot aantal verschillende adressen van, meestal vrouwelijke, bedeeden, die elk een of twee kinderen in huis namen. Soms waren het ook familieleden, die hun verweesde verwanten voor een klein kostgeld opvingen. Relatief ging het om een beperkt aantal kinderen. In de jaren 1710-1724 werden op die manier 63 van de 798 nieuw ingeschreven kinderen ondergebracht.³² In 1732 waren 12 van de 445 kinderen bij een min uitbested.³³ In vergelijking met de eerder genoemde crisissituaties in de zeventiende eeuw was dat erg weinig.

Het Heilige Geest Weeshuis begon de opvang van kleine kinderen in de achttiende eeuw steeds meer te professionaliseren. Het maakte daarbij gebruik van enkele kosthuizen van vrouwen die een hele crèche met kinderen verzorgden, met name de minnen Jannetje le Duc en Anna van Stralen. Jannetje ving in de jaren 1730 tien kinderen op en Anna twintig jaar later acht. De eerste verdiende in 1738 met de verzorging van negen kinderen f 7,20 per week, voor een vrouw in die tijd een redelijk inkomen, al moest ze daarvan wel al die monden voeden. Anna verdiende later nog beduidend meer: gemiddeld f 1,25 per kind per week, tegen Jannetje f 0,80.³⁴ Het werk was niet zonder zorgen, want Jannetje zag vier van de tien aan haar toevertrouwde kinderen onder haar handen sterven. Het was een risicovolle leeftijdsgroep. Bovendien kwamen veel kinderen in sterk verwaarloosde toestand het Weeshuis binnen.

Toch had het uitbesteden van kleine kinderen vooralsnog zijn langste tijd gehad. Na Anna van Stralen besloot het Weeshuis in 1760 de kleine kinderen op te gaan vangen in een aparte kinderzaal, de 'minnekamer'. Deze stond onder leiding van speciaal aangestelde kinderverzorgsters, die werden bijgestaan door oudere weesmeisjes, 'waardoor op zorgvuldige opvoeding en behoorlyke reiniging van deze teedere wichten thans veel beeter kan worden gelet, dan wel in voorige dagen'.³⁵ Ook het Arme Kinderhuis had in de jaren 1747-'48 nog maar twee kinderen uitbested; in 1750 was het er niet één meer.

In de loop van de achttiende eeuw werd onder invloed van het Verlichtingsdenken de opvoeding min of meer 'ontdekt'. Kinderen moesten niet alleen worden verzorgd, maar ook worden ingevoerd in normen en waarden en zorgvuldig naar de volwassenheid worden geleid. Deze verantwoordelijke taak kon niet meer aan een willekeurige volkswrouw worden overgelaten, zo was de gedachte van verlichte geesten uit die tijd. In de steeds meer geordende achttiende-eeuwse samenleving groeide het 'tehuis' met zijn disciplinerende opvoeding daarmee in aanzien. Ook de grote behoefte van kerkelijke gezindten aan een eigen tehuis getuigt daarvan.

Of de minnekamer in alle opzichten een succes was, is de vraag. In de jaren 1774-1812 was de sterftkans onder de jongste wezen in elk geval schrikbarend groot. Van de 121 jongetjes die in die periode op een leeftijd onder de vier jaar in het huis belandden, stierven er maar liefst 92, meestal kort na binnenkomst. Dat was een sterfte van 76 procent!³⁶